

Mô hình giáo dục hướng nghiệp ở trường trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số

Hà Đức Đà

Email: haducda@gmail.com
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam,
Số 4 Trịnh Hoài Đức, Đống Đa,
Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: *Giáo dục hướng nghiệp là nội dung quan trọng của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Giáo dục hướng nghiệp góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện và phân luồng học sinh sau trung học cơ sở và sau trung học phổ thông. Thực hiện nội dung giáo dục hướng nghiệp trong nhà trường hình thành năng lực định hướng nghề nghiệp cho học sinh, từ đó giúp học sinh lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực, tính cách, sở thích, quan niệm về giá trị của bản thân, phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh của gia đình và phù hợp với nhu cầu của xã hội. Bài viết tổng kết mô hình giáo dục hướng nghiệp đang được thực hiện ở một số trường trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số và miền núi, những bài học kinh nghiệm từ mô hình và khuyến nghị nhân rộng mô hình.*

TỪ KHÓA: *Mô hình giáo dục hướng nghiệp, trung học cơ sở, dân tộc thiểu số, vùng dân tộc thiểu số.*

→ Nhận bài 05/12/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 22/12/2022 → Duyệt đăng 25/02/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12310207>

1. Đặt vấn đề

Tổ chức PLAN Việt Nam triển khai thực hiện Dự án “*Trẻ em gái sẵn sàng cho tương lai*” bắt đầu từ năm 2020 tại 49 trường trung học cơ sở thuộc năm tỉnh: Lai Châu, Hà Giang, Kon Tum, Quảng Bình và Quảng Trị. Với sự hỗ trợ của dự án, các trường trung học cơ sở vùng dự án đã triển khai mô hình “*Giáo dục hướng nghiệp*”. Sau 2 năm thực hiện, kết quả thực hiện mô hình không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục trung học cơ sở, nâng cao năng lực cho đội ngũ giáo viên về thực hiện nội dung giáo dục hướng trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 mà còn nâng cao năng lực hướng nghiệp và lựa chọn nghề nghiệp cho học sinh trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số. Từ sự phù hợp, khả thi và tính hiệu quả của mô hình, các tỉnh đang triển khai dự án đã nhân rộng mô hình ra các trường trung học cơ sở thuộc các xã, các huyện không thuộc vùng dự án và hướng tới triển khai mô hình trong toàn tỉnh. Bài viết tổng kết lại mô hình giáo dục hướng nghiệp ở các trường trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số, rút ra những bài học kinh nghiệm từ mô hình và đề xuất giải pháp nhân rộng mô hình ở vùng dân tộc thiểu số. *Tác giả chân thành cảm ơn sự tài trợ và hỗ trợ của tổ chức PLAN Việt Nam thông qua dự án: “Trẻ em gái sẵn sàng cho tương lai”.*

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

- *Mô hình*: Là sự mô phỏng một hệ thống gồm tập hợp các hợp phần (phần tử của hệ thống), giữa các hợp phần có mối quan hệ biện chứng với nhau và chịu sự tác động

của bối cảnh đồng thời tác động trở lại bối cảnh [1]. Mô hình bao gồm các yếu tố: Tên gọi của mô hình; vị trí, vai trò, chức năng và mối quan hệ giữa các thành tố cấu thành mô hình; bối cảnh phát triển của mô hình. Mô hình được xây dựng theo hai cách: 1) Dựa trên mô hình tương tự đã có sẵn trong thực tế để xây dựng mô hình mới (mô phỏng tương tự); 2) Xây dựng mô hình mới hoàn toàn (chưa có mô hình tương tự trong thực tế).

- *Giáo dục hướng nghiệp*: Là các hoạt động giáo dục của nhà trường phối hợp với gia đình và xã hội nhằm trang bị kiến thức, hình thành năng lực định hướng nghề nghiệp cho học sinh, từ đó giúp học sinh lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực, tính cách, sở thích, quan niệm về giá trị của bản thân, phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh của gia đình và phù hợp với nhu cầu của xã hội [2].

- *Mô hình giáo dục*: Là một hệ thống các thành tố giáo dục (chương trình, nội dung; cán bộ quản lý; giáo viên; học sinh; cộng đồng; cơ sở vật chất, thiết bị dạy học...) tạo thành một chỉnh thể thống nhất, cùng thực hiện một mục tiêu chung là giáo dục học sinh [1].

- *Mô hình giáo dục hướng nghiệp*: Là một hệ thống các thành tố giáo dục hướng nghiệp (nội dung hướng nghiệp, hình thức tổ chức hoạt động hướng nghiệp...) nhằm mục tiêu hình thành năng lực định hướng nghề nghiệp và lựa chọn nghề nghiệp cho học sinh.

- *Vùng dân tộc thiểu số*: Là địa bàn có đông các dân tộc thiểu số cùng sinh sống ổn định thành cộng đồng trên lãnh thổ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam [3]. Thôn, xã có tỉ lệ số hộ dân tộc thiểu số trong tổng số hộ dân sinh sống thành cộng đồng từ 15% trở lên, gọi là vùng dân tộc thiểu số [4].

2.2. Mô hình giáo dục hướng nghiệp ở trường trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số

2.2.1. Căn cứ xây dựng mô hình giáo dục hướng nghiệp

a. Căn cứ pháp lý

- Quyết định số: 522/QĐ-TTg, ngày 14 tháng 5 năm 2018, của Thủ tướng Chính phủ, phê duyệt đề án “Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025”;

- Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).

- Thông tư số: 07/2022/TT-BGDĐT, ngày 23 tháng 5 năm 2022, của Bộ Giáo dục và Đào tạo, quy định công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ khởi nghiệp trong các cơ sở giáo dục.

b. Căn cứ thực tiễn

- Học sinh vùng dân tộc thiểu số ít cơ hội được trải nghiệm nghề nghiệp và tiếp cận thông tin về hướng nghiệp nghề nghiệp.

- Nhận thức của cha mẹ học sinh và cộng đồng về nghề nghiệp còn hạn chế.

- Cán bộ quản lý, giáo viên chưa nhận thức đầy đủ về nội dung giáo dục hướng nghiệp trong Chương trình Giáo dục phổ thông năm 2018.

2.2.2. Thiết kế kĩ thuật của Mô hình giáo dục hướng nghiệp

Mục đích của mô hình giáo dục hướng nghiệp: Trang bị kiến thức (thông qua các môn học và hoạt động giáo dục), hình thành hình thành năng lực định hướng nghề nghiệp cho học sinh, từ đó giúp học sinh lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực, tính cách, sở thích, quan niệm về giá trị của bản thân, phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh của gia đình và phù hợp với nhu cầu của xã hội.

Nguyên tắc giáo dục hướng nghiệp: Cấp Trung học cơ sở, nội dung giáo dục hướng nghiệp mang tính trải nghiệm [5].

Định hướng hướng nghiệp trong các môn học và hoạt động giáo dục: Cấp Trung học cơ sở giáo dục hướng nghiệp được thực hiện thông qua các môn học và hoạt động giáo dục: Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc, Hoạt động Trải nghiệm, hướng nghiệp và nội dung giáo dục địa phương [2]. Định hướng hướng nghiệp trong các môn học và hoạt động giáo dục là:

- Môn Công nghệ: Định hướng hướng nghiệp Công nghệ và Nông nghiệp.

- Môn Tin học: Định hướng hướng nghiệp Tin học ứng dụng và Khoa học máy tính.

- Môn Giáo dục công dân: Định hướng hướng nghiệp Chính trị, Công dân, Pháp luật, Kinh tế và Hành chính.

- Môn Mĩ thuật: Định hướng hướng nghiệp Mĩ thuật tạo hình và Mĩ thuật ứng dụng.

- Môn Âm nhạc: Định hướng hướng nghiệp Hát và Nhạc.

- Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp: Định hướng tìm hiểu nghề nghiệp; rèn luyện phẩm chất, năng lực phù hợp với định hướng nghề nghiệp; lựa chọn hướng nghề nghiệp và lập kế hoạch học tập theo định hướng nghề nghiệp.

- Nội dung giáo dục địa phương: Định hướng tìm hiểu nghề nghiệp ở địa phương (nghề truyền thống và phi truyền thống); rèn luyện phẩm chất, năng lực phù hợp với định hướng nghề nghiệp ở địa phương; lựa chọn hướng nghề nghiệp ở địa phương.

Các hình thức tổ chức thực hiện giáo dục hướng nghiệp

- Với các môn học Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc: Thực hiện tích hợp/lồng ghép nội dung hướng nghiệp vào trong từng bài học/chủ đề học tập. Địa chỉ tích hợp là hoạt động vận dụng (hoạt động 4 của kế hoạch bài dạy). Nội dung tích hợp trong mỗi bài học hoặc hoạt động giáo dục được xác định dựa trên mục tiêu kiến thức, mục tiêu năng lực và mục tiêu phẩm chất của mỗi bài học hoặc hoạt động giáo dục.

- Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và nội dung giáo dục địa phương: Tổ chức cho học sinh trải nghiệm với hai hình thức chủ yếu: 1) Trải nghiệm gián tiếp: Thông qua các bài học trên lớp theo chủ đề (trải nghiệm bằng tranh, ảnh, video,...); 2) Trải nghiệm trực tiếp: Nhà trường triển khai thực hiện các mô hình cho học sinh trải nghiệm như trồng rau, nuôi gà, nuôi lợn, làm nấm, làm bàn ghế bê tông; nhà trường tổ chức cho học sinh tham quan các làng nghề, nghề truyền thống, các cơ sở sản, xuất kinh doanh ở ngoài xã hội.

- Tích hợp nội dung giáo dục hướng nghiệp vào nội dung sinh hoạt câu lạc bộ (Dự án PLAN hỗ trợ các nhà trường thành lập câu lạc bộ “Thủ lĩnh của sự thay đổi”, nội dung giáo dục hướng nghiệp được tích hợp vào nội dung sinh hoạt câu lạc bộ).

- Truyền thông về giáo dục hướng nghiệp: Tích hợp nội dung giáo dục hướng nghiệp vào các hoạt động tập thể của nhà trường, kỉ niệm các ngày lễ lớn; hội diễn văn nghệ; tổ chức các cuộc thi và các khẩu hiệu ở trong và ngoài khuôn viên nhà trường. Đồng thời, thực hiện truyền thông về hướng nghiệp và nghề nghiệp cho hội cha mẹ học sinh.

- Các mô hình trải nghiệm: Dự án hỗ trợ xây dựng các mô hình để học sinh trải nghiệm: Mô hình trong nhà trường: trồng rau, trồng nấm nuôi gà, nuôi thỏ, nuôi chim bồ câu, nuôi lợn; mô hình khởi nghiệp ở cộng đồng (đoàn thanh niên, hội phụ nữ): Làm chổi rơm; sấy chuối; sấy chè; làm bàn ghế bê tông cốt thép... (sản phẩm chuối sấy của Phong Thổ, Lai Châu đã có mặt tại một số siêu thị).

Tóm lại, mô hình giáo dục hướng nghiệp ở trường

trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số gồm các thành tố chủ yếu sau: 1) Nội dung hướng nghiệp, bao gồm: Nội dung hướng nghiệp trong chương trình môn học và hoạt động giáo dục; các nghề truyền thống và các nghề trong xã hội; 2) Các hình thức tổ chức hoạt động hướng nghiệp, bao gồm: tích hợp trong các môn học và hoạt động giáo dục; lồng ghép trong các hoạt động tập thể; hoạt động trải nghiệm thực tế; các hình thức truyền thông (sắm vai, hội thi, băng biển, khẩu hiệu, video, Internet, zalo...); 3) Đội ngũ cán bộ giáo viên: Được tập huấn nâng cao năng lực thực hiện nội dung giáo dục hướng nghiệp trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cấp Trung học cơ sở; 4) Học sinh các dân tộc: được cung cấp kiến thức, hình thành năng lực định hướng nghề nghiệp. Xây dựng và thực hiện kế hoạch nghề nghiệp phù hợp với năng lực, sở thích và giá trị bản thân; 5) Các nguồn vật lực và tài lực đảm bảo thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp.

2.3. Quy mô thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp

2.3.1. Quy mô về địa bàn

- Năm học 2021 - 2022, mô hình giáo dục hướng nghiệp được triển khai thực hiện ở 49 trường trung học cơ sở (trường trung học cơ sở và trường phổ thông dân tộc bán trú trung học cơ sở) thuộc dự án của 9 huyện thuộc 5 tỉnh (xem Bảng 1).

Bảng 1: Tổng hợp các trường tham gia mô hình hướng nghiệp năm học 2021 - 2022

TT	Tỉnh	Huyện	Số trường Năm học 2021-2022	Số trường Năm học 2022-2023
1	Lai Châu	Phong Thổ	5	13
2	Hà Giang	Yên Minh	4	35
		Mèo Vạc	4	
		Xín Mần	3	
		Hoàng Su Phì	5	
3	Kon Tum	Kon Rẫy	5	9
		Kon Plông	6	
4	Quảng Bình	Minh Hóa	4	10
		Quảng Ninh	5	
5	Quảng Trị	Hướng Hóa	5	4
		Đakrông	3	
Tổng		11	49	71

(Nguồn: Tổ chức PLAN và Ban Nghiên cứu Giáo dục dân tộc)

- Năm học 2022 - 2023, mô hình tiếp tục thực hiện ở 49 trường từ năm học 2021-2022 và mở rộng thêm 71 trường ngoài dự án. Tỉnh Lai Châu đang triển khai nhân

rộng ở huyện Sin Hồ.

2.3.2. Quy mô về phát triển nhân lực

Nguồn lực tài chính thực hiện các lớp tập huấn do tổ chức PLAN hỗ trợ một phần, một phần do địa phương đối ứng. Để thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp, các địa phương tổ chức tập huấn cho đội ngũ cán bộ quản lý chuyên môn cấp phòng, cán bộ quản lý trường trung học cơ sở; tổ trưởng chuyên môn, giáo viên dạy các môn học: Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc; Hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp; nội dung giáo dục địa phương và giáo viên phụ trách đoàn đội, cụ thể như sau (xem Bảng 2):

Bảng 2: Tổng hợp đội ngũ tham gia tập huấn

TT	Tỉnh	Số lớp	Số học viên
1	Lai Châu	11	402
2	Hà Giang	24	703
3	Quảng Bình	18	400
4	Quảng Trị	17	307
5	Kon Tum	23	711
Tổng cộng		93	2.533

(Nguồn: Tổ chức PLAN và Ban Nghiên cứu Giáo dục dân tộc)

2.3.2. Nội dung tập huấn:

- Phương pháp xác định nội dung giáo dục hướng nghiệp; hình thức thể hiện và địa chỉ tích hợp/lồng ghép nội dung giáo dục hướng nghiệp vào bài học/ chủ đề học tập của các môn Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc, Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và Nội dung giáo dục địa phương.

- Phương thức thực hiện các mô hình trải nghiệm hướng nghiệp trong nhà trường và trải nghiệm hướng nghiệp ngoài nhà trường.

- Các hình thức tổ chức hoạt động truyền thông về hướng nghiệp trong nhà trường và hội cha mẹ học sinh.

Hình thức tập huấn: Tập huấn tập trung trực tiếp cho giáo viên cốt cán; tập huấn trực tuyến cho tất cả giáo viên các trường trung học cơ sở; giáo viên cốt cán tập huấn cho giáo viên của trường và tập huấn cho trường bạn (ngoài dự án) do Phòng Giáo dục và Đào tạo điều động.

2.4. Kết quả thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp

2.4.1. Xây dựng kế hoạch bài dạy có lồng ghép nội dung hướng nghiệp

Hiện nay, 100% kế hoạch bài dạy của giáo viên dạy các môn Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc, Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và Nội dung giáo dục địa phương của lớp 6 và lớp 7

được xây dựng theo đúng hướng dẫn tại Phụ lục IV, Công văn 5512/BGDĐT-GDTrH và có tích hợp/lồng ghép nội dung giáo dục hướng nghiệp vào “Hoạt động 4: Vận dụng” trong kế hoạch bài dạy.

Nội dung giáo dục hướng nghiệp là những: kiến thức, năng lực và phẩm chất của bài học có liên hệ với kiến thức, năng lực và phẩm chất của nghề nghiệp tương lai.

Hình thức thể hiện nội dung hướng nghiệp chủ yếu là: Câu hỏi thảo luận (nhóm nhỏ/nhóm lớn); bài viết; viết thư, tranh vẽ, bộ sưu tập, video. Cuối năm học 2021 - 2022, các trường trung học cơ sở của các tỉnh Kon Tum, Quảng Trị, Lai Châu, Hà Giang tổ chức thi giáo viên dạy giỏi giáo dục hướng nghiệp (bài dạy có tích hợp nội dung hướng nghiệp) cho tất cả các môn Công nghệ, Tin học, Giáo dục công dân, Mĩ thuật, Âm nhạc, Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp và Nội dung giáo dục địa phương của lớp 6 Chương trình 2018.

2.4.2. Truyền thông về giáo dục hướng nghiệp và mô hình trải nghiệm hướng nghiệp

- Hiện tại, 100% các trường trung học cơ sở thuộc vùng dự án đã triển khai các Pano, khẩu hiệu truyền thông về giáo dục hướng nghiệp với các thông điệp có nội dung đa dạng như: “Lựa chọn nghề nghiệp phù hợp với năng lực và phẩm chất của bạn”, “Lựa chọn nghề nghiệp phụ thuộc vào năng lực và phẩm chất của bạn”;

“Lựa chọn nghề nghiệp không phụ thuộc vào giới tính của bạn”, “Học để phát triển năng lực và phẩm chất”, “Học để hiểu mình, học để hiểu nghề sẵn sàng cho tương lai”, “Chọn học đúng nghề, mang về hạnh phúc”, “Trải nghiệm hôm nay, vững bước tương lai”...

- Nhiều trường đã triển khai thực hiện mô hình trải nghiệm: Trồng nấm, trồng rau, nuôi lợn... (xem Hình 1).

2.5. Bài học kinh nghiệm

Với vùng dân tộc thiểu số là vùng mà điều kiện tự nhiên phức tạp, kinh tế - xã hội còn nhiều khó khăn; cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, tài liệu, sách giáo khoa còn thiếu. Song, tại đây mô hình giáo dục hướng nghiệp được tổ chức thực hiện hiệu quả, chất lượng giáo dục được cải thiện và nâng cao; năng lực hướng nghiệp của học sinh trung học cơ sở được từng bước hình thành, năng lực lựa chọn nghề nghiệp của học sinh bước đầu được định hình rõ nét trên cơ sở kiến thức, năng lực và phẩm chất của học sinh. Cha mẹ học sinh đã bước đầu thay đổi nhận thức về nghề nghiệp và định hướng nghề nghiệp cho con em.

Từ kết quả thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp trong năm học 2021 - 2022 và xu hướng phát triển hiện nay ở các tỉnh vùng dự án PLAN, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm trong thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nói chung, giáo dục hướng nghiệp

Hình 1: Các trường triển khai giáo dục hướng nghiệp (Nguồn: Tổ chức PLAN Việt Nam)

nói riêng như sau:

Một là: Sự thống nhất về nhận thức, tư tưởng và hành động từ cấp sở giáo dục và đào tạo, phòng giáo dục và đào tạo đến cán bộ quản lý và giáo viên các trường trung học cơ sở là yếu tố tiên quyết đầu tiên đảm bảo mô hình được thực hiện thành công ở các trường. Thực hiện giáo dục hướng nghiệp là thực hiện nội dung Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Để thực hiện được nội dung giáo dục hướng nghiệp đòi hỏi thực hiện tốt yêu cầu cần đạt về kiến thức, năng lực và phẩm chất trong mỗi bài học của môn học/hoạt động giáo dục và thực hiện đúng định hướng phương pháp giáo dục của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Tích cực hóa các hoạt động học tập của học sinh dưới sự tổ chức, hướng dẫn của giáo viên; thực hiện trải nghiệm gián tiếp trên lớp và trải nghiệm trực tiếp trong và ngoài nhà trường. Hoạt động giáo dục hướng nghiệp được đa dạng hóa các hình thức tổ chức thực hiện: tích hợp, lồng vào bài giảng các môn học/hoạt động giáo dục; nội dung sinh hoạt tập thể; sinh hoạt câu lạc bộ; các hình thức truyền thông trong và ngoài nhà trường.

Hai là: Huy động các nguồn lực từ nhà tài trợ, cùng với các nguồn lực địa phương để thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp. Dự án “Trẻ em gái sẵn sàng cho tương lai” do tổ chức PLAN thực hiện với kết quả mong đợi trùng với yêu cầu cần đạt của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 và nội dung giáo dục hướng nghiệp của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, cũng là mục tiêu mà dự án hướng tới đối với trẻ em gái nói riêng, trẻ em dân tộc thiểu số nói chung. Do vậy, dự án đã hỗ trợ cả về tài chính và kỹ thuật để thực hiện mô hình giáo dục hướng nghiệp.

Ba là: Sự hỗ trợ của các cán bộ nghiên cứu, chuyên gia tư vấn từ Ban Nghiên cứu Giáo dục Dân tộc - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam là động lực quan trọng tạo nên sự thành công của mô hình giáo dục hướng nghiệp. Sự hỗ trợ các chuyên gia ở các nội dung: Tư vấn về những nội dung cơ bản của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018; Nội dung giáo dục hướng nghiệp trong Chương trình Giáo dục phổ thông; các phương thức thực hiện nội dung giáo dục hướng nghiệp trong và ngoài nhà trường. Sự hỗ trợ thực hiện dưới nhiều hình thức: tập huấn trực tiếp, trực tuyến; Hỗ trợ trong hội thảo chuyên môn cấp phòng và hỗ trợ trực tiếp tại các trường (dự giờ dạy, dự hoạt động và tư vấn).

Tóm lại, mô hình giáo dục hướng nghiệp ở trường

trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số được tổ chức thực hiện khá thành công. Có được những thành công đó là do: 1) Mô hình giáo dục hướng nghiệp đáp ứng được nhu cầu của thực tiễn, phù hợp với đặc thù vùng dân tộc thiểu số và tháo gỡ được khó khăn vướng mắc của địa phương khi thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018; 2) Mô hình là sự kết hợp, phối hợp rất hiệu quả giữa: Nhà quản lý giáo dục (cấp sở, phòng và trường) - Nhà tài trợ (tổ chức phi Chính phủ) - Nhà khoa học (Ban Nghiên cứu Giáo dục Dân tộc, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam); 3) Quyết tâm thực hiện từ đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý trường, phòng và sở giáo dục và đào tạo; 4) Được cha mẹ học sinh và cộng đồng nhiệt tình ủng hộ và giúp đỡ cả về nhân lực và tài lực.

2.6. Đề xuất nhân rộng mô hình giáo dục hướng nghiệp

Mô hình giáo dục hướng nghiệp cấp Trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số là mô hình phù hợp và khả thi không chỉ đối với cấp Trung học cơ sở mà có thể áp dụng cho cấp Tiểu học và Trung học phổ thông, vì vậy:

- Tổng kết toàn diện mô hình và triển khai nhân rộng ra các trường trung học cơ sở vùng dân tộc thiểu số ở các vùng dân tộc thiểu số và miền núi trên cả nước.

- Thử nghiệm mô hình ở cấp Tiểu học và Trung học phổ thông, từ đó tổng kết và nhân rộng ra các trường tiểu học, trung học phổ thông vùng dân tộc thiểu số và miền núi trên cả nước.

Để có thể nhân rộng mô hình cần tài liệu hóa về mô hình và phổ biến tài liệu trong hệ thống trường phổ thông vùng dân tộc thiểu số và miền núi.

3. Kết luận

Thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhằm hình thành và phát triển những phẩm chất chủ yếu, năng lực cốt lõi, năng lực định hướng nghề nghiệp và lựa chọn nghề nghiệp phù hợp cho học sinh dân tộc thiểu số, cần nghiên cứu các mô hình, giải pháp phù hợp với đặc điểm vùng miền và dân tộc (tộc người). Mô hình giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học cơ sở là một trong những giải pháp đáp ứng được yêu cầu vùng miền và dân tộc. Sự kết hợp giữa nhà quản lý giáo dục - nhà khoa học - nhà tài trợ (tổ chức phi Chính phủ, tổ chức doanh nghiệp trong nước, cá nhân) là phương thức hiệu quả khi thực hiện mô hình, giải pháp ở vùng có điều kiện kinh tế - xã hội khó khăn, đặc biệt khó khăn.

Tài liệu tham khảo

- [1] Hà Đức Đà, (2013), *Mô hình trường tiểu học dân tộc khu vực miền núi phía Bắc giai đoạn đổi mới căn bản và toàn diện nền giáo dục Việt Nam*, mã số: B2013-37-26NV.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*.
- [3] Chính phủ, (2021), *Nghị định số 05/2011/NĐ-CP về Công tác dân tộc*.
- [4] Thủ tướng Chính phủ, (2020), *Quyết định số 33/2020/QĐ-TTg về Tiêu chí phân định vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi theo trình độ phát triển giai đoạn 2021 - 2025*.

- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2022), *Thông tư số: 07/2022/TT-BGDĐT Quy định công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ khởi nghiệp trong các cơ sở giáo dục.*
- [6] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2020), *Công văn số: 5512/BGDĐT-GDTrH về việc Xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục của nhà trường.*
- [7] Phòng Giáo dục và Đào tạo Xin Mần, (2022), *Thông báo kết luận hội thảo sinh hoạt chuyên môn cấp huyện bậc Trung học cơ sở lần 1, năm học 2022-2023.*
- [8] Thủ tướng Chính phủ, (2015), *Quyết định 404/QĐ-TT phê duyệt đề án Đổi mới Chương trình, Sách giáo khoa Giáo dục phổ thông.*
- [9] Thủ tướng Chính phủ, (2015), *Quyết định 522/QĐ-TTg phê duyệt đề án “Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025”.*

VOCATIONAL EDUCATION MODEL IN JUNIOR HIGH SCHOOLS IN ETHNIC MINORITY AREAS

Hà Đức Đà

Email: haducda@gmail.com
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
No.4 Trinh Hoai Duc, Dong Da, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Vocational education is an important content of the general education program in 2018. It contributes to achieving the goal of comprehensive education and streamlining students after junior high school and high school. Implementing the contents of vocational education in schools to develop career-oriented competencies for students, thereby helping students choose careers in accordance with their ability, personality, interests, the conditions and circumstances of their family, and the needs of the society. The article summarizes the vocational education model implemented in a number of junior high schools in ethnic minority and mountainous areas, lessons learned from the model, and recommendations to replicate the model.*

KEYWORDS: *Vocational education model, junior high school, ethnic minority, ethnic minority areas.*